

ZARZĄDZENIE Nr 2257/2020
PREZYDENTA MIASTA KRAKOWA
z dnia 14.09.2020 r.

w sprawie przyjęcia i przekazania pod obrady Rady Miasta Krakowa projektu uchwały Rady Miasta Krakowa w sprawie przyjęcia „Planu wspierania ochrony szopkarstwa krakowskiego na obszarze Gminy Miejskiej Kraków”.

Na podstawie art. 30 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2020 r. poz. 713 i poz. 1378), zarządza się, co następuje:

§ 1. Postanawia się przyjąć i przekazać pod obrady Rady Miasta Krakowa projekt uchwały Rady Miasta Krakowa w sprawie przyjęcia „Planu wspierania ochrony szopkarstwa krakowskiego na obszarze Gminy Miejskiej Kraków”.

§ 2. Wykonanie zarządzenia powierza się Sekretarzowi Miasta.

§ 3. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podpisania.

druk nr

projekt Prezydenta Miasta Krakowa

UCHWAŁA NR
RADY MIASTA KRAKOWA

z dnia

w sprawie przyjęcia „Planu wspierania ochrony szopkarstwa krakowskiego na obszarze Gminy Miejskiej Kraków”.

Na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 9 i art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2020 r. poz. 713 i poz. 1378) uchwała się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się „Plan wspierania ochrony szopkarstwa krakowskiego na obszarze Gminy Miejskiej Kraków”, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Krakowa.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Uzasadnienie

W dniu 29 listopada 2018 r. szopkarstwo krakowskie zostało wpisane na Listę Reprezentatywną Niematerialnego Dziedzictwa Kulturowego Ludzkości UNESCO.

W ramach realizacji planu wspierania ochrony szopkarstwa krakowskiego należy przystąpić do wdrażania środków ochronnych, zgodnie z deklaracją Gminy Miejskiej Kraków złożoną w czasie ubiegania się o ten wpis.

Działania podjęte na rzecz przetrwania szopkarstwa krakowskiego związane są ze zidentyfikowanymi przez twórców zagrożeniami:

- a) brakiem miejsca na przechowywanie szopek, które tworzą co roku, w przypadku braku ich zakupu przez muzea lub inwestorów prywatnych;
- b) trudnościami w pozyskaniu dobrej - według twórców - jakości materiałów do konstrukcji szopki, przede wszystkim stanioli (stałe pogarszanie się ich jakości w wyniku pojawienia się nowych technologii, zastępujących tradycyjne);
- c) brakiem równowagi między liczbą twórców dojrzałych i młodych, kontynuujących tradycję;
- d) ryzykiem pozbawienia bożonarodzeniowego kontekstu powstawania szopek w przypadku zwiększonego nimi zainteresowania w wyniku wpisu;
- e) brakiem środków i umiejętności do zaprezentowania twórczości szopkarzy.

Do każdego z zidentyfikowanych zagrożeń w drodze konsultacji społecznych i dyskusji z zainteresowanymi twórcami i instytucjami zaproponowano następujące środki ochronne:

- a) kontynuacja ponad 70-letniego zwyczaju pokazywania szopek w pierwszy czwartek grudnia na krakowskim Rynku na stopniach pomnika Adama Mickiewicza i organizacja wystaw związanych z szopkami wyłącznie w okresie Bożego Narodzenia;
- b) stworzenie we współpracy z władzami miasta magazynu na szopki, który byłby miejscem przechowywania szopek ukończonych przez twórców i szopek pokonkursowych, połączonym z możliwością ich nabycia przez zainteresowane osoby – odwiedzających Kraków i zapewnienie w ten sposób przestrzeni wolnej na podtrzymywanie twórczości;
- c) udostępnianie pracowni twórczych dla szopkarzy i stworzenie centrum poświęconego niematerialnemu dziedzictwu Krakowa;
- d) stworzenie możliwości ubiegania się o stypendia przez twórców szopek krakowskich, umożliwiających im zakup dobrej jakości materiałów do tworzenia szopek;
- e) wielopoziomowa promocja szopkarstwa krakowskiego w Polsce i zagranicą;
- f) zwiększenie liczby warsztatów szopkarskich ukierunkowanych na dzieci i młode pokolenie; kontynuacja dotychczasowych działań i praktyk edukacyjnych;
- g) wprowadzenie certyfikatu potwierdzającego wykonanie szopek w zgodzie z lokalną sztuką i tradycją chronioną wpisem na listę reprezentatywną niematerialnego dziedzictwa kulturowego ludzkości UNESCO.

Powyższa procedura wpływa na dochody i wydatki Miasta, wymaga zabezpieczenia dotacji dla Muzeum Krakowa w kwocie minimum 100 tys. zł rocznie, nie wymaga zwiększenia zatrudnienia do obsługi realizacji zadania oraz poniesienia innych dodatkowych wydatków na funkcjonowanie UMK, nie będzie powodować w przyszłości innych dodatkowych kosztów niż poniesione przed jej wprowadzeniem.

Plan wspierania ochrony szopkarstwa krakowskiego na obszarze Gminy Miejskiej Kraków

Program Rozwoju Kultury Krakowa do roku 2030, zakłada w priorytecie I. Wzmacnianie Ekosystemu Kultury w Mieście, 1.5 Twórcze Zarządzanie i Pomnażanie Materialnego i Niematerialnego Dziedzictwa Kulturowego Krakowa, współpracę z instytucjami i środowiskami działającymi na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego.

Szopka krakowska jest unikatowym przykładem dziedzictwa niematerialnego, jednym z symboli Krakowa, który uzyskał międzynarodowe uznanie. Potwierdzeniem wyjątkowości szopkarstwa krakowskiego jest wpisanie go w 2014 roku na listę krajową, a następnie w 2018 r. listę reprezentatywną niematerialnego dziedzictwa kulturowego ludzkości UNESCO.

Przekazywane z pokolenia na pokolenie tradycje szopkarskie czerpią inspirację z lokalnej przestrzeni kulturowej – głównie architektury Starego Miasta, jak również historycznych i bieżących wydarzeń związanych z życiem społecznym, artystycznym czy politycznym. Ten fenomen na skalę światową trwa w Krakowie nieprzerwanie od XIX wieku i jest swoistym autorskim komentarzem do rzeczywistości, a równocześnie wyrazem opinii twórcy na poruszające go tematy. Szopkarstwo krakowskie jest istotną tradycją dla zrozumienia genius loci Krakowa i bogactwa jego zwyczajów i obrzędów.

Plan wspierania ochrony szopkarstwa krakowskiego na obszarze Gminy Miejskiej Kraków obejmuje:

1. Organizowanie Konkursu Szopek Krakowskich i utrzymanie jego wysokiego poziomu

Tradycyjnie, w pierwszy czwartek grudnia każdego roku przed pomnikiem Adama Mickiewicza na Rynku Głównym, organizowany jest prestiżowy Konkurs Szopek Krakowskich. Wyboru zwycięskich szopek dokonuje Sąd Konkursowy, w skład którego wchodzi historycy, etnografowie, historycy sztuki, architekci i plastycy, przedstawiciele władz samorządowych oraz ministerialnych. Konkursowi towarzyszy wystawa pokonkursowa w Muzeum Krakowa, na której można zobaczyć zgłoszone do Konkursu szopki. Dzieła twórców są prezentowane w odpowiedniej oprawie plastycznej, a sama ekspozycja jest odpowiednio i szeroko promowana. Konkurs odbywa się także w czasie Targów Bożonarodzeniowych tworząc niepowtarzalny przedświąteczny czas i wzmacniając budowę historycznego produktu turystycznego, jakim jest Świąteczny Kraków.

2. Udostępnianie pracowni twórczych dla szopkarzy

W ramach Programu mecenatu artystycznego i usług publicznych w zakresie kultury – pracownie twórcze (Uchwała nr IV/74/19 Rady Miasta Krakowa z dnia 9 stycznia 2019 r. zmieniająca uchwałę nr CXVIII/1249/06 w sprawie przyjęcia programu mecenatu artystycznego i usług publicznych w zakresie kultury – pracownie twórcze), przewiduje się przeznaczenie co najmniej 5 pracowni na potrzeby twórców szopkarskich, jako artystów nieprofesjonalnych. Wnioski kierowane do UMK o przyznanie pracowni będą opiniowane przez Muzeum Krakowa, które weźmie pod uwagę zarówno dorobek twórcy, jak i werdykty

Sądu Konkursowego Szopek Krakowskich. Lokale będą przydzielane na czas określony. Pracownie szopkarskie będą przestrzenią indywidualnej pracy twórczej szopkarzy, przy czym zakłada się, że będą okazjonalnie udostępniane osobom zainteresowanym szopkarstwem krakowskim m.in. w ramach organizowanych przez Narodowy Instytut Dziedzictwa „Weekendów Otwartych Pracowni” (część programu „Europejskich Dni Dziedzictwa”) czy działań edukacyjnych i popularyzatorskich prowadzonych przez Muzeum Krakowa wspólnie z szopkarzami.

3. Centrum poświęcone niematerialnemu dziedzictwu Krakowa

Twórcy szopek będą mieli możliwość czasowego zorganizowania stanowisk pracy do produkcji dzieł szopkarskich w przestrzeni Domu pod Krzyżem przy ul. Szpitalnej 21, gdzie zlokalizowane zostanie Centrum poświęcone niematerialnemu dziedzictwu Krakowa. Centrum będzie miejscem udostępnianym dla publiczności. Dom pod Krzyżem ma stać się w przyszłości miejscem pogłębionej refleksji na temat różnorodnych obrzędów, tradycji niematerialnych i zwyczajów Krakowa. Będzie też miejscem szczególnego eksponowania wartości rzemiosła szopkarskiego i miejscem dokumentacji tej wpisanej na Listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego ludzkości UNESCO żywej tradycji.

4. Wsparcie materialne twórców szopek krakowskich

Kontynuowane będzie przyznawanie twórcom szopek środków finansowych na projekty szopkarskie (w tym na zakup materiałów i narzędzi do budowy szopki) w ramach Stypendium Twórczego Miasta Krakowa w dziedzinie niematerialne dziedzictwo Krakowa: folklor i tradycja. Ponadto, szopkarze krakowscy, w ramach prowadzonego przez siebie stowarzyszenia lub fundacji, będą mogli wnioskować o środki na realizowanie projektów twórczych również z innych funduszy i dotacji UMK.

Miasto będzie wspierało tworzenie stoisk sprzedażowych i sklepów pamiątkarskich eksponujących prawdziwe szopki krakowskie, lokalnie wyprodukowane. W tym celu stworzony zostanie system certyfikacji szopek i lista miejsc, w których można nabyć szopki powstałe z poszanowaniem lokalnej tradycji i w zgodzie z zasadami tworzenia tych artefaktów.

5. Zapewnienie przestrzeni magazynowej na szopki

Miasto zapewni przestrzeń magazynową, gdzie będą przechowywane – należące do Muzeum Krakowa – szopki promujące Kraków, wystawiane w przestrzeni miejskiej dorocznie w okresie świąt Bożego Narodzenia. Dodatkowo, w magazynie będą przechowywane szopki należące do twórców, na które nie mają oni miejsca w domach (w ramach zawartych z Muzeum Krakowa umów). Tam oczekiwałyby na zakup przez zainteresowane osoby lub na prezentacje w okresie świątecznym.

6. Edukacja artystyczna w zakresie tworzenia szopek krakowskich

Przy współpracy miejskich instytucji kultury zostaną podjęte działania, o charakterze popularyzacyjnym i edukacyjnym, skierowane do różnych grup wiekowych, zachęcających do udziału w Konkursie Szopek Krakowskich. Miasto poprzez Muzeum Krakowa organizować będzie regularne warsztaty dla szopkarzy oraz zajęcia edukacyjne z tworzenia szopek. Nawiązana zostanie stała współpraca w zakresie promocji szopkarstwa i edukacji kulturalnej z krakowskimi szkołami, nauczycielami, edukatorami i animatorami życia kulturalnego. Będzie kontynuowany konkurs szopkarski dla dzieci i młodzieży.

7. Promocja szopkarstwa

Miasto podejmie działania służące popularyzacji szopkarstwa krakowskiego wśród mieszkańców i turystów. Jednym z takich działań będzie kontynuacja i rozwój projektu „Wokół szopki”, polegający na prezentacji szopek krakowskich w otwartej przestrzeni miasta, włączając w akcję lokalnych restauratorów, sklepy, instytucje. Celem projektu ma być budowanie jak najszerszej grupy ambasadorów szopkarstwa i stworzenie swoistej żywej galerii w mieście. Projekt będzie zamykać spacer „Wokół szopki” realizowany rokrocznie na początku stycznia (proponuje się 6 stycznia) przez Muzeum Krakowa i Krakowskie Biuro Festiwalowe.

Będą wspierane inicjatywy organizacji wystaw krajowych i zagranicznych, jak również indywidualny udział szopkarzy w wystawach, warsztatach czy festiwalach. W sposób szczególny szopkarstwo stanie się stałym elementem dyplomacji kulturowej Krakowa.

Szopka krakowska będzie również jednym z elementów promocji miasta. Szopki będą eksponowane w ambasadach i konsulatach, będą elementem wymiany między muzeami krajowymi i międzynarodowymi, będą wreszcie jednym z oficjalnych подарunków dyplomatycznych Prezydenta i Rady Miasta Krakowa. Muzeum Krakowa wspólnie z Miastem będzie rokrocznie produkowało lub zlecało wykonanie nowoczesnych gadżetów, pocztówek, pamiątek związanych z szopkarstwem krakowskim. Ekspozycja sprzedażowa artykułów szopkarskich i samych szopek będzie stale dostępna w sklepach muzealnych Muzeum Krakowa, oraz w sieci InfoKraków i certyfikowanych sklepach pamiątkarskich Krakowa. Miasto zobowiązuje się do promocji szopkarstwa w źródłach promujących miasto i jego dziedzictwo, w tym w szczególności w oficjalnych kanałach, publikacjach, ulotkach.

Raz w roku Miasto we współpracy z Muzeum Krakowa organizować będzie specjalistyczne warsztaty dla przewodników miejskich, dla propagowania wiedzy o szopkach wśród turystów.

8. Ochrona i promocja rękodziela szopkarskiego

Wprowadzony zostanie certyfikat szopek w brzmieniu: „wykonano w ramach tradycji wpisanej na listę UNESCO”. Certyfikat taki otrzymają w pierwszej kolejności te szopki, które wzięły udział w Konkursie i są przeznaczone na sprzedaż, a także szopki wykonane w celu sprzedaży autorstwa szopkarzy biorących udział z powodzeniem w Konkursie i wykonanych zgodnie ze sztuką szopkarską. Powołana zostanie Kapituła stojąca na straży wartości szopkarstwa, autentyczności i reprezentatywności tego rzemiosła artystycznego certyfikująca egzemplarze szopkarskie przeznaczone do sprzedaży, jako wykonane w zgodzie z lokalną sztuką i tradycją chronioną wpisem.

9. Wystawa szopek krakowskich

Muzeum Krakowa będzie rokrocznie organizowało wystawę szopek krakowskich w okresie świątecznym budując z wystawy stały i regularny element oferty zimowej Krakowa (Krakow Winter Festivals).